

WILLIAM STYRON

Çeviren: Tomris Uyar

KARANLIK
GÖZÜKÜNCE

Bir Delilik Güncesi

-
Anı
Biyografi
-

William Styron, (1925-2006) ABD'nin Virginia eyaletindedir. Duke Üniversitesi'nden mezun oldu ve teğmen rütbesiyle İkinci Dünya Savaşı'na katıldı. Savaş sonrasında kendini tamamen yazmaya adanmış Styron 26 yaşında yayımladığı *Lie Down in Darkness* adlı romanıyla Roma'daki Amerikan Akademisi'nin verdiği Roma Ödülü'ne layık görüldü. 1967'de basılan *The Confessions of Nat Turner* büyük ses getirdi; 1968 Pulitzer Edebiyat Ödülü ile 1970'te William Dean Howells Madalyası'nı kazandı. 1979'da yayımlanan *Sophie'nin Seçimi* Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü ve ABD'de çoksatan oldu. Roman 1982'de filme çekildiğinde Sophie'yi oynayan Meryl Streep En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını aldı. Styron, 1990'da *Darkness Visible* (Türkçe baskısı: *Karanlık Gözükünce*) adıyla anılarını yayımladı. Legion d'Honneur sahibidir.

Diğer kitapları: *The Long March*; *Set This House on Fire*; *In the Clap Shack*; *Shadrach*; *This Quiet Dust and Other Writings*; *A Tidewater Morning: Three Tales from Youth*; *Inheritance of Night: Early Drafts of Lie Down in Darkness*; *Havanas in Camelot: Personal Essays*; *The Suicide Run: Fives Tales of the Marine Corps*; *My Generation: Collected Nonfiction*.

Karanlık Gözükünce
Bir Delilik Güncesi

**DOĞAN KİTAP TARAFINDAN
YAYIMLANAN DİĞER KİTABI**

Sophie'nin Seęimi

**KARANLIK GÖZÜKÜNCE
Bir Delilik Güncesi**

Orijinal adı: Darkness Visible / A Memoir of Madness

© 1990, William Styron

Yazan: William Styron

İngilizce aslından çeviren: Tomris Uyar

Yayına hazırlayan: Aslı Güneş

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları InkWell Management LLC ile Telif Hakları ONK Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla satın alınmıştır.

1. baskı / Kasım 2019 / ISBN 978-605-09-6275-8

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Mehmet Bayraktar

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / C Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Karanlık Gözükünce

Bir Delilik Güncesi

William Styron

Çeviren: Tomris Uyar

Rose için

Yazarın notu

Bu kitap, Johns Hopkins Üniversitesi Psikiyatri Bölümü'nün desteğiyle 1989 Mayıs'ında Baltimore'da düzenlenen ruh hastalıkları konulu sempozyumda yaptığım konuşmayla başladı. Konuşmanın genişletilmiş metni o yılın aralık ayında *Vanity Fair*'de yayımlandı. Başlangıçta, Paris yolculuğumdan –çöküntünün nasıl bir seyir izlediğini kavramak açısından benim için çok önemli bir yolculuktu– söz etmeyi amacım. Ama dergi her ne kadar yazıya yer ayırmakta olağanüstü bir cömertlik gösterdiyse de sınırı zorlayamazdım, o zaman Paris bölümünü atıp işlemek istediğim başka konulara eğildim. Elinizdeki kitapta o bölüm yerli yerine, yani başa konulmuştur. Birkaç önemsiz değişiklik ve ekleme dışında metin ilk yayımlanışındaki gibidir.

William Styron

Çünkü en korktuğum
başıma geliyor,
ve yıldığım şey
üzerime geliyor.
Kaygısız değilim ve
sükûnda değilim, ve
rahat değilim;
ancak sıkıntı geliyor.

Eyüp 3: 25, 26

I

İlkin 1985'te Paris'te, yağışlı bir ekim sonu akşamında tam anlamıyla bilincine vardım: Kafamın dağınıklığıyla boğuşma çabam – aylardır sürdürdüğüm bir çaba– ölümcül bir sonuç verebilirdi. Aydınlanma anı, bindiğim araba Champs-Élysées dolaylarında yağmurla ıslanmış bir sokakta ilerlerken çiğ bir neon ışığıyla aydınlatılmış HOTEL WASHINGTON tabelasının yanından geçtiğinde çaktı. O otelle neredeyse otuz beş yıldır adım atmamıştım, 1952 baharında, gecelerce Paris'teki ilk barınağım olmuştu. *Wanderjahr*'ımın ilk birkaç ayında Kopenhag'dan Paris'e trenle gelmiş, New Yorklu bir seyahat acentesinin esinlerine uyup Hotel Washington'a inmiştim. O günlerde otel, paraları kıt turistlere, özellikle Amerikalılara hizmet veren, duvarları nemli, ucuz otellerden biriydi, benim durumumdaki müşteriler, yani Fransızlarla ve garip

âdetleriyle tanışmaktan tedirginlik duyanlar, yatak odasının başköşesini tutan ecnebi-işi bi-de ile karanlık loş koridorun ta ucundaki tuvaletin, Gal ve Anglosakson kültürleri arasındaki uçurumu nasıl kılı kılına tanımladığını asla unutmamışlardır. Ama ben Washington'da kısa bir süre kaldım. O süre içinde edindiğim yeni genç Amerikalı dostlarımın direktmeleri sonucu oradan çıkıp onların bulduğu daha da döküntü ama daha renkli bir otele taşındım Montparnasse'da; La Dôme'a, edebiyatçı uğraklarına yakın bir yerdeydi. (Yirmilerimdeydim, ilk romanım yeni yayımlanmış, bana ün kazandırmıştı, ama Paris'teki Amerikalılardan pek azı –kitabı okumak bir yana– yalnızca onun adını duyduğuna göre pek parlak bir ün sayılamazdı.) Geçen yıllarla Hotel Washington usulca silindi belleğimden.

Gelgelelim o ekim gecesinde sağanak altında boz taş cepheli yapının önünden geçerken yıllar önceki ilk gelişimin anısı öylesine bastırdı ki tam bir kısırdöngüye saplandığım duygusuna kapıldım. Kendi kendime ertesi sabah New York'a gittiğimde bir daha asla Paris'e dönmeyeceğimi söylediğimi anımsıyorum. Paris'i bir daha asla görmeme kararım-daki kesinlik sarstı beni, benden ürkütücü bir hızla uzaklaşan bir zihin duruluğunu bir daha ele geçiremeyecektim sanki.

Ciddi bir çöküntünün pençesinde umutsuzca kıvrandığımı kavrayalı topu topu birkaç gün olmuştu. Paris'e gelmeme yol açan mutlu olay da sevindirmemişti beni. Zaten bu sayırlığın –fiziksel ve psikolojik belirtilerinin tümünü katarsak– en korkunç ve yaygın belirtisi kendinden nefret etme duygusudur –hadi biraz yumuşatalım– özsaygı yoksunluğudur; hastalık ilerledikçe bendeki işe yaramazlık duygusu gün gün artmıştı. Kaskatı neşesizliğim buruk bir mizah örneğiydi sanki, çünkü Paris'e dört günlüğüne apar topar gelmemin nedeni, özsaygımı şatafatlı bir biçimde yenileyecek bir ödül kazanmamdı. Yaz başında, Prix Mondial Cino del Duca'yı, her yıl kendi dallarında belli bir "hümanist" anlayışı yansıtan yapıtlar veren ya da o doğrultuda çalışmalar yapan bir sanat ya da bilim insanına verilen ödülü kazandığımı öğrenmiştim. Ödül, Cino del Duca'nın anısına adanmıştı; bu İtalyan göçmen, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde ve sonrasında ucuz magazin dergileri, özellikle çizgi romanlar yayımlayarak yüklü bir servet edindikten sonra nitelikli yayınlara yönelmişti; *Paris-Jour* gazetesini satın almıştı. Film yapımcılığına girişmişti, ayrıca yarış atlarıyla da ünlenmişti. Gerek Fransa'da gerek ülke dışında ödüller kazanan atlarının sayısından gurur duymuştu. Daha soylu, kül-

türel doyumlara göz dikince ünlü bir hayırsever olmayı seçmişti, bu arada edebiyat değeri taşıyan yapıtları yayımlayacak bir yayınevi de kurmuştu (rastlantı bu ya, ben de *Lie Down in Darkness* adlı ilk romanımın *Un Lit de Ténèbres* başlıklı Fransızca çevirisinin yayımlanmasını ona borçluydum); del Duca 1967'de öldüğünde, kurduğu yayınevi Éditions Mondiales, geçmişindeki ucuz magazin izlerini unutturacak kadar saygınlamıştı, karmaşık bir imparatorluğun ayrıcalıklı bir kuruluşu sayılıyordu, işte o yıl dul karısı Simone, onun anısını diri tutmak amacıyla her yıl bir ödül dağıtacak bir vakıf kurdu.

Prix Mondial Cino del Duca, Fransa gibi kültürel ödül dağıtmaktan çakırkeyife dönmüş bir ülkede saygınlığını koruyor –yalnız kültür çeşitliliğine açık olması, adayların saptanışındaki titizlik yüzünden değil, cömertliği yüzünden de– benim kazandığım yıl, yaklaşık 25.000 dolar tutuyordu. Son yirmi yılın ödülleri Konrad Lorenz, Alejo Carpentier, Jean Anouilh, Ignazio Silone, Andrey Saharov, Jorge Luis Borges ve Lewis Mumford adında bir Amerikalıya verilmişti. (Henüz listede kadın yok, feministler, bunu yazın bir kenara!) Bu adların arasında yer almaktan onur duymuyormuş gibi davranmak, özellikle bir Amerikalı olarak güç geldi bana. Gerçi her ödülün verilışı ve alı-

nışı, çevrede yapay bir alçakgönüllülük, kıyıcı bir dedikodu, bir kendini hırpalama, karşısındakini kıskanma dalgası yaratır ama bana sorarsanız bazı ödüller, şart olmasa da kabulenilmeye değer. Del Duca, bana öylesine gıllıgışsız göründü ki daha ince bir iç hesaplaşmaya girmeyi saçma buldum, sevinçle kabul ettim, yanıttımda mantıklı ricalarına uyacağımı, yani ödül töreninde bulunacağımı bildirdim. O sıralar gevşek bir tatil özlemindeydim, bir koşuşturma peşinde değil. Ödül tarihi yaklaştıkça ne çalkantılar yaşayacağımı öngörebilsem, baştan reddederdim ödülü.

Çöküntü, bir ruh kargaşasıdır; kişinin benliğine –yatıştırıcı aklına– öylesine garip acılarla, kaypak yöntemlerle yüklenir ki tanımını yapamazsınız. Hele onun ağır dönemlerini yaşamamış olanlar sırrına bir türlü eremezler; her ne kadar çoğu kişinin ara sıra yaşadığı ve genellikle günlük yaşamın keşmekeşine bağladığı hüznün ve kaygı gibi duygular, hastalığın ölümcül aşamasının ipuçlarını verse de. Sözünü ettiğim dönemde ben ne yazık ki o tür bildik, baş edilir can sıkıntılarını çoktan geride bırakmıştım. Şu an gördüğüm kadarıyla, Paris'te hastalığın tehlikeli bir basamağında duruyordum, o yazın başlarındaki kıpırdanışları ile aralıkta çatacak ve hastaneye yatmamla sonuçlanacak korkunç baskısı arasın-

daki uğursuz eşikteydim. Biraz sonra bu illetin gelişmesini, en eski belirtilerinden başlayıp hastaneye ve tedavime kadar uzanan çetin yolu anlatmaya çalışacağım, yalnız Paris yolculuğunun bence özel bir önemi var.

Tören gününün sabahı –ödül öğleyin verilecek, töreni resmi bir öğle yemeği izleyecekti– geç saatte kalktım Hôtel Pont-Royal’daki odamda, kendimi enikonu iyi hissettiğimi düşündüm, güzel haberi karım Rose’a verdim. Hafif bir yatıştırıcı sayılabilecek Halcion’un yardımıyla uykusuzluğumu yenip birkaç saat kestirebilmişim. Yani keyfim yerindeydi. Ama bu türden cansız bir neşenin pek büyük bir anlam taşımadığının, bende göstermelik bir huy haline geldiğinin farkındaydım artık, gece çökmeden aynı batağa saplanacaktım, o kesindi işte. Gitgide berbatlaşan durumumu uzaktan adım adım izlediğim bir noktaya gelmişim. Hastalığı aylarca reddettikten sonra kabul etmişim; önceleri tedirginliğimi, birdenbire bastıran endişe anlarını alkolü bırakmama yormuştum; o haziran, viskiyle birlikte bütün uyuşturuculara veda etmişim. Bunalımım iyice artınca, çöküntü üstüne yazılmış kitaplara göz atmıştım, hem sıradan okur için yazılanlara hem de daha ağır, uzman işi yapıtlara– psikiyatrların İncil’i denebilecek DSM (*The Diagnostic and Statistical Manual of the*

"Çöküntünün rüzgârı karışık yönlerden eser, ışığı da solgundur."

1985 güzü, Paris.

Dünyaca bilinen *Sophie'nin Seçimi*'nin yazarı başarısının doruğundadır. Bir ödül almak için gittiği Paris'te depresyonun karanlığına karıştığını fark eder. Ne ödüller ne parlak edebiyat matineleri ne tumturaklı konuşmalar mutlu etmektedir onu. Artık William Styron için, Camus'nün ve diğerlerinin izini sürerek yazarı çevreleyen umutsuzluk, çöküntü, intihar düşüncesi üzerine düşünme vakti gelmiştir.

Karanlık Gözükünce, melankoli ve depresyonu hiçbir psikiyatri seansının sağlayamayacağı bir derinlik ve samimiyetle anlatıyor.

tevsie edilen
KDV'siz
sete fiyatı

₺ 19

Sarımsık no: 17940

ISBN 978-605-09-6275-8

9 786050 962758

Doğan
Kitap